INTERVIEW: INGRID SPELT. BEELD: WIM VAN DER SPIEGEL

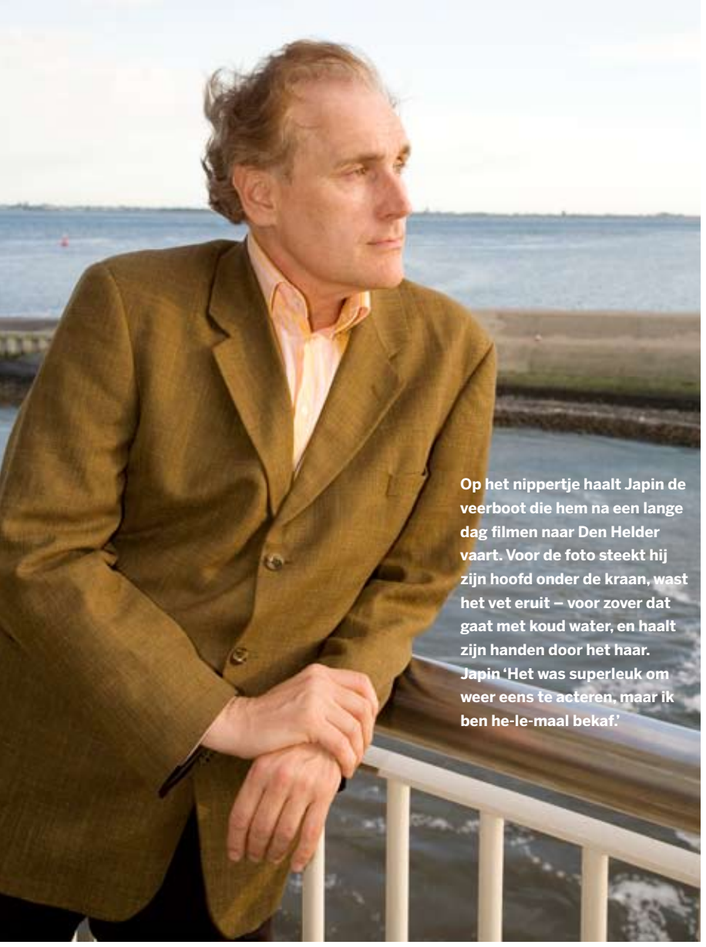
Arthur Japin

‘Liefde geven is het enige wat ik begrijp’

De auteurs die zijn jeugd bevolkten waren diep ongelukkig, dus dat vak leek hem niets. Toch werd Arthur Japin schrijver. Volgende maand worden zijn dagboeken gepubliceerd, met daarin wonderen als zijn schitterend gebrek, dubbele liefde, Liz Taylor en de moeder van president Poetin.

In de pauze tijdens opnames van *De vliegenierster van Kazbek* op Texel, waarin Japin een ouderling speelt. Hij schreef zelf het script voor deze film. Arthur Japin heeft zin in zijn rol. Zijn collega-acteurs, eveneens ouderlingen, nemen het er intussen even van.

‘Mijn vader, ik weet nog dat we hem wegbrachten. Die lift, die tralies, ik zie het nog voor me’

Op het nippertje haalt Japin de veerboot die hem na een lange dag filmen naar Den Helder vaart. Voor de foto steekt hij zijn hoofd onder de kraan, wast het vet eruit – voor zover dat gaat met koud water, en haalt zijn handen door het haar. Japin ‘Het was superleuk om weer eens te acteren, maar ik ben he-le-maal bekaf.’

esta is naar de filmset op Texel gekomen om Japin te interviewen tussen de opnames van *De vliegenierster van Kazbek door*, maar dat lukt niet. Set-stress. De crew draaft heen en weer. Japin zit helemaal in zijn rol. Zelfs tijdens de lunch zit hij niet stil. Het interview schuiven we maar een weekje door. Dan praten we in alle rust in zijn herenhuis in de Utrechtse binnenstad.

‘Elizabeth Taylor heeft mij al jong een belangrijke les in de liefde gegeven. Ik was 13 toen Liz naar Nederland kwam. Ik verzamelde handtekeningen van grote sterren, mijn moeder nam mij mee naar het Hilton, waar ze verbleef. Toen ze naar de wc ging, zag ik haar. Ik ging erachteraan en wachtte. Toen ze naar buiten kwam, praatte ze even met me. Op dat moment was ik op mijn kwetsbaarst, ze moet gezien hebben dat er veel aan mij mankeerde. Ze was heel aardig. Een paar maanden later was ik met mijn moeder in Londen. We kwamen uit het theater en liepen langs een filmpremière op Leicester Square. Mijn moeder en ik liepen de foyer in. Er waren allemaal grote sterren, Liz liep de trap af naar beneden. In vol ornaat. Ze ziet me, laat de man met wie ze was staan en komt met mij praten. Dat is een les in liefde en schoonheid die ik nooit vergeet. Dat kleine beetje extra je best doen voor iemand, dat probeer ik ook. Altijd iets meer geven dan nodig is. Dat lukt niet altijd, maar is wel mijn streven.

De werkelijkheid was te erg om voor waar aan te nemen. Daarom moest ik al vroeg leren om hem om te vormen tot iets anders. Dan moet je je geest zo dwingen dat het er leuk en aangenaam is. Dat klinkt verdrietig, maar had ook zijn leuke kanten. Ik creëerde een rijke fantasiewereld. Thuis was er veel geweld, later op school ook. Ik werd van mijn 6e tot mijn 14e gepest. Wanneer die ruzies thuis begonnen, weet ik niet meer precies. Mijn vader had psychotische afwijkingen en was gewelddadig naar mijn moeder toe. Soms moest ik er voor zorgen dat hij ophield haar met haar hoofd tegen de muur te slaan. Toen ik eenmaal naar school ging, ondervond ik hetzelfde: agressie. Volgens de groep was ik onaangepast, en dat onaangepaste vielen ze aan. Ik was niet zoals zij. Ik ging nooit met kinderen om, wist amper dat er andere kinderen bestonden. Ik sloeg nooit terug, maar reageerde op dezelfde manier als thuis: ik probeerde de boel te sussen. Eigenlijk had ik wel één vriendinnetje, Vera, bij haar kwam ik weleens thuis. Later bleek dat zij soortgelijke problemen had, als kind wist ik dat niet. Ik heb haar onlangs weer gezien. Zij had mij gevonden via mijn boeken, dat was heel leuk. Vera en haar ouders wisten als enigen dat mijn vader op een gegeven moment in een gesticht zat. Ik weet nog dat we hem brachten. Die lift, die tralies, ik zie het nog voor me. Ik wist niet dat we met hem naar een gesloten inrichting gingen. Hij ook niet. Ik wilde mijn vader daar helemaal niet laten. Later wen je aan die zondagse bezoekjes.

Ik had een vreemde verhouding met mijn vader. Er moeten leuke dingen zijn geweest, maar die ben ik vergeten. Ik weet niet precies wat het is om een zoon te zijn. Er was altijd afstand en wantrouwen. Toen mijn vader begon te drinken, moesten mijn moeder en ik ons regelmatig opsluiten, dan was hij buiten zinnen. Dat zal ook niet geholpen hebben in zijn openheid naar mij toe. Mijn moeder was lief, beschermend en warm. Zij vertelde mij al vroeg dat mijn vader mij niet wilde. Niet het slimste wat ze kon doen, maar goed, ze heeft het wel gedaan. Een half jaar geleden vond ik een verslag tussen mijn spullen over de eerste jaren dat ze met mijn vader in Haarlem woonde. Ik zocht illustraties voor bij mijn dagboek *Zoals dat gaat met wonderen*. Ik denk dat mijn vader dat verslag geschreven heeft voor zijn psychiater. In dat epistel werd ik twee keer genoemd als hét kind, niet als zijn zoon of Arthur. De eerste keer was toen mijn moeder ontdekte dat ze zwanger was van mij, het kind. Ze werd doorgestuurd naar een arts, dat bleek een aborteur te zijn. Mijn moeder is heel preuts, dus waarschijnlijk had ze niet goed duidelijk gemaakt dat ze mij wilde houden. De tweede keer dat ik in die brief genoemd werd, was ik net geboren. Het was crisis in Hongarije en mijn ouders dachten dat het weer oorlog zou worden. Ze stonden hand in hand bij mijn wieg en zeiden: ‘Zou het niet beter zijn als het kind zou sterven?’ Dan hebben ze het over mij hè…

Ik had geen band met mijn vader. Maar het is wel je vader en thuis is de veiligste plek, zeker toen dat gepest op school begon. Hij pleegde zelfmoord toen ik 12 was. Eindelijk kwam er rust in huis. Daarvoor was het af en aan gedoe. Hoewel het het laatste half jaar best goed ging. Vlak voor zijn dood zocht mijn vader ineens wat toenadering. Gingen we naar *2001: a space odyssey*. Misschien had hij toen al plannen voor zelfmoord. Ik ben hem dankbaar dat hij het gedaan heeft. De situatie had niet veel langer moeten duren, dan had ik er echt last van gekregen.

Na mijn vaders dood huilde ik heel veel, maar ik dacht al snel aan mijn nieuwe kansen. Mijn moeder bloeide helemaal op. En ik hoefde niet langer meer te sussen, te bemiddelen.

Weet je dat ik daar zes jaar geleden weer last van kreeg, van dat bemiddelen? Toen kwam Benjamin bij ons wonen. Ik bemerkte een soort mechanisme, voelde me opnieuw verantwoordelijk, was constant bezig om eventuele conflicten uit te sluiten. Dat gedrag zit er nog heel erg in. Ik ben altijd bezig aan te voelen hoe een situatie is. Al snel dacht ik: ho, ik ben helemaal niet verantwoordelijk voor al die dingen. Ik werd verliefd op Ben en merkte dat ik ondertussen van Lex, met wie ik al 21 jaar samen was, niets minder hield, integendeel. Na ruim een jaar trok Ben bij ons in. Ik las laatst een stuk in een krant, waarin stond dat ik in mijn dagboek uitkom voor mijn *ménage à trois*. Hè, dacht ik, een *ménage à trois*? Het duurde even voordat het doordrong. Het klinkt zo technisch, maar het is het natuurlijk wel. Ikzelf kan het niet anders noemen dan een wonder. Vroeger dacht ik altijd: er moet er altijd één jaloers zijn of tekortkomen. Maar dat is helemaal niet aan de orde. Ik merk dat het kan, van twee mannen houden. De liefde verdubbelt zich gewoon. Die dubbele liefde overkomt mij. Dat Ben hier woont, kon omdat de oorspronkelijke liefde met Lex sterk en groot genoeg is. Ik wilde niets liever dan Lex ogenblikkelijk over Ben vertellen. Ik was zo enthousiast, dacht: goh, er is er nog zo eentje. Ik vond het wel spannend en eng omdat ik misschien iemand zou moeten kwetsen en dat zou Ben dan zijn. Ik heb hem direct gezegd dat ik nooit bij Lex zou weggaan. In die zin probeerde ik het eerst ook af te houden, uit angst Ben te moeten kwetsen. Maar dat was niet het geval. Als tussen elkaar duidelijk is dat er geen reden tot jaloezie is, loopt alles makkelijk. Dat heeft ook te maken met zekerheid. Je moet zeker zijn van jezelf. Bens moeder verwoordde het heel goed. Zij maakte een mooie vergelijking over haar liefde voor Ben en zijn jongere zusje, zei hem: ‘Toen ik jou had, hield ik zo veel van je en werd ik zwanger van je zusje. Ik dacht dat ik niet nog een keer zo veel van iemand kon houden. Maar op het moment dat ze geboren was, hield ik van jullie allebei evenveel.’ Zoiets is het bij mij ook: ik hou van beiden evenveel. Een >

VAN SOAPSTER NAAR STERAUTEUR

Arthur Japin (52) woont in Utrecht samen met uitgever Lex Jansen en schrijver Benjamin Moser, een Amerikaan. De schrijver bereikte het internationale publiek met zijn roman *De zwarte met het witte hart* (1997), waarvoor hij tien jaar onderzoek deed. Voor de Engelstalige opera *Kwasi & Kwame*, gebaseerd op *De zwarte met het witte hart*, schreef hij het libretto. Zijn romans en verhalen hebben veelal een autobiografische of historische kern.

Japin ging na het gymnasium in Haarlem naar de toneelschool in Londen. Terug in Amsterdam studeerde hij twee jaar Nederlands en stapte over naar de Kleinkunstacademie. Hij speelde diverse rollen voor radio, film en televisie (*Flodder, Onderweg naar morgen*) en stond op het toneel bij Toneelgroep Centrum en de Theaterunie. In 1987 verlegde hij zijn aandacht van het acteren naar het schrijven. Japin schreef toneelstukken, hoorspelen en scenario’s, waarmee hij diverse literaire prijzen won. Hij debuteerde in 1996 met *Magonische verhalen*, dat in 2000 werd verfilmd door Ineke Smits. In 2002 verscheen *De droom van de leeuw*, in 2003 gevolgd door zijn bekendste boek: *Een schitterend gebrek*. In 2006 schreef Japin het boekenweekgeschenk *De grote wereld*. Zijn laatste roman, *De overgave*, verscheen vorig jaar. *Zoals dat gaat met wonderen*, *Dagboeken 2000-2007* ligt eind september in de winkel.

Voor meer informatie: www.arthurjapin.nl

‘Ik merk dat het kan, van twee mannen houden’

vergissing die mensen maken is dat ze denken dat liefde iets is wat je van iemand moet krijgen. Liefde moet je geven. Je kunt zoveel geven als je maar wilt. Aan de één en aan de ander, dat raakt niet op. Bij ons is er genoeg voor iedereen. Liefde geven is het enige wat ik begrijp. Ja, dat heb ik onder de knie. Mijn ouders moeten toch iets goed hebben gedaan. Ik heb altijd gedacht dat ik tegenover geweld liefde moest stellen. Mijn enige wapen. Wat de ander ermee doet moet hij of zij weten. Gelukkig maar, anders word je heel erg cynisch. Het leven is zo de moeite waard om voort te zetten. Ik doe weleens een oefening. Dan zit ik in de tram, zie ik de rug van een breekbaar iemand voor me en voel ik dat die persoon hulp nodig heeft. Zonder dat diegene er weet van heeft, ga ik naar hem of haar toe met mijn gedachten. Dan zeg ik dat het goed komt, dat ik van die persoon hou. Je krijgt in het leven terug wat je geeft, dat is echt zo. Van zoiets krijg ik veel energie (glimlacht).

Het schitterendste van dat schitterende gebrek van vroeger – het niet bij een groep horen, het isolement – heeft één enorm voordeel: dat je niet aan een vrienden- of familiegroep hoeft te voldoen. Als je in een groep zit, stomp je af. Denk je: wat zullen ze wel denken? Daardoor beperken mensen zichzelf. Het heerlijke van alles alleen doen en ontdekken, is dat je geen grenzen kent. Dat vind ik een heel groot goed. Daar heb ik nog steeds profijt van. Ik hoef alleen maar rekening met mezelf te houden. Ik had als kind nooit iets misdaan, toch was het kennelijk nodig mij in elkaar te slaan. Daar leer je van dat je niet per se rekening met anderen hoeft te houden. Er zijn altijd mensen die iets van je vinden, het heeft geen zin om je aan hen aan te passen.
Ik werd verliefd op meisjes en jongens, had geen voorkeur. Toen ik dacht dat ik mannen leuk vond, kwam Rosita (Steenbeek, schrijfster, red.) in mijn leven. Van haar en ook van Mieke van der Weij (presentatrice, red.) met wie ik tijdens mijn studie een hecht driemanschap vormde, hield ik veel. Het zijn nog steeds goede vriendinnen. Ik kan niet uitsluiten dat ik ooit nog eens een relatie met een vrouw aanga, want ik sluit geen enkel hoofdstuk af, daar zie ik de noodzaak niet toe. Maar dat geldt voor alles. Ik wil niet vastgepind worden. Ik vind alles leuk. Dat geldt voor de liefde, maar voor nog zoveel meer. Ik schilder of beeldhouw ook graag, speel af en toe even in een film. Ik schrijf niet alleen maar.

Zonder Lex zou ik niet zijn wie ik nu ben. Het is onbeschrijflijk wat Lex gedaan heeft. Toen ik 23 was, heeft hij mij laten zien dat het mogelijk is van mij te houden. Ik dacht steeds: zometeen vallen de schellen van zijn ogen. Ik kon niet geloven dat ik het waard was om lief te hebben. Dat heeft wel drie jaar geduurd. Dat komt natuurlijk door mijn jeugd. Lex is een geweldig evenwicht mens die goed kan omgaan met mijn en Bens onzekerheden. Ben is twintig jaar jonger dan ik. Met hem is het weer leuk om hem te begeleiden in zijn leven. Nee, Lex is niet de enige geweest die me liet beseffen dat ik de moeite waard ben. Het geloof in mijzelf is eigenlijk aangewakkerd door Rosita. Geloof je in wie je vanbinnen bent of geloof je hoe mensen naar je kijken? Dat is een strijd die ik heel lang heb moeten voeren. Die overwon ik toen ik Rosita tegenkwam. Ik zag iemand die in het leven stond zonder zich zorgen te maken over wat mensen van haar vonden, omdat ze zichzelf wilde zijn. Dat geldt voor Mieke ook. Ik kon zijn wie ik was. Met z’n drieën trokken we dag en nacht op.

Door mijn gewelddadige jeugd heb ik een enorme fantasie en een groot inlevingsvermogen ontwikkeld. Op zolder bedacht ik allerlei theatrale situaties. Mijn fantasie haalde ik uit toneelstukken die ik gezien had, ik luisterde naar platen van musicals. We hadden thuis een droomzolder met allerlei hoekjes en verkleedkisten. Daar kon ik mijn leven maken zoals ik wilde. Dat kon van alles zijn. Ik vloog weg bij die musicals. Dat stukje zie je terug in *De vliegenierster van Kazbek*. Het idee dat je midden in de ellende zit en er zo een straat vol mensen tegen je begint te zingen, dat is zo mooi.
Schrijver wilde ik nooit worden. Mijn vader was toneelrecensent en schreef detectives. Ik wilde een paar uur per dag iemand anders zijn en dacht dat op het toneel te vinden. Dat is nooit gelukt. Ik hield niet van die wereld. Ik heb wel veel aan mijn acteeropleiding gehad. Die manier van denken vind je terug in mijn boeken. Mijn romans zijn theatraal met grote, lange monologen. Toen ik in zesde klas zat, won ik een landelijke wedstrijd. Iedereen zei: ‘Jij moet schrijven.’ Later op de toneelschool gebeurde precies hetzelfde. Ik wilde niet, er kwamen vroeger te veel schrijvers bij ons over de vloer. Zij waren net als mijn vader diep ongelukkig. Er was er zelfs één die kromgroeide. Schrijven associeerde ik met een negatief gevoel. Via een omweg ben ik toch bij het schrijven terechtgekomen. De eenlingen interesseren me, in het dagelijks leven en in de geschiedenis. Dan denk ik: mens, hoe heb jij dit overleefd? Mensen hebben soms zo verschrikkelijk veel moed nodig. Dan ben ik benieuwd hoe dat voelt. Ik ben een speurder van de ziel. Dat is ook het mooie van mijn schitterende gebrek. Ik kan me goed inleven in een ander. In het dagelijks leven kan me dat wel eens opbreken. Ik weet precies wat zich in iemands hoofd afspeelt. Soms moet ik me daarvoor beschermen, dan ga ik te veel op in die persoon en vergeet mezelf. Dat kost me te >

Met Madelief, die haar eerste echte grote rol in een speelfilm speelt. Japin is helemaal weg van haar.

> **Hoofdrolspeelster Madelief Blanken (19) grijpt de hand van haar broertje Sem, die in de film van zijn grote zus figureert. Een familiegebeuren, want de opa en oma van Madelief en Sem wonen op Texel. Ook zij komen regelmatig bij de opnames van hun kleindochter kijken.**

< **Japin strekt even de benen in een pauze tijdens de opnames in Texels meest gefotografeerde kerkje in Den Hoorn.**

De kerk zit vol. Iedereen wacht op het verlossende ‘stilte op de set’, waarna de opnames voor de tweede keer beginnen.

DE VLIEGENIERSTER VAN KAZBEK
speelt zich af tegen de achtergrond van de Tweede Wereldoorlog. De komst van een groep Georgische soldaten, onder wie een muzikant en een filmoperateur, zorgt voor veranderingen in het leven van het Texelse meisje Marie (een rol van Madelief Blanken). Zij brengen kleur, leven en liefde in haar bestaan. De beelden van de muziekfilm *De vliegenierster van Kazbek* bekijkt ze keer op keer. Marie zingt de oude Georgische liederen na, haar manier om met de soldaten te communiceren.
In april 1945 komen de Georgiërs op Texel in opstand tegen hun broodheer, het Duitse leger. Temidden van de chaos van hun vrijheidsstrijd ontwerstelt Marie zich aan de voor haar beklemmende werkelijkheid van het eilandleven. Ze neemt haar lot in eigen handen door te leren vertrouwen op haar fantasie. De film gaat medio 2009 in première.

‘Ik probeer altijd iets meer te geven dan nodig is’

veel energie. Een-op-een contact kan ik in de hand houden, bij drukke gelegenheden vind ik dat lastiger. Daarom ga ik ook niet naar cafés en verjaardagen.

Ik kom mijn personages puur op intuïtie tegen. Neem nu *De overgave*. Ik had nooit iets met cowboys en indianen. Vond die films vervelend. Ben komt uit Texas en we waren daar. Ineens zie ik iets, een beeld. Dan heb je opeens wel iets met indianen. Het lijkt op liefde: als je niets zoekt, komt het langs. Als je op zoek bent, gebeurt er niks. Je moet openstaan, niet nadenken, maar denken: héééé. Dan ga ik speuren. Leg ik die emotionele puzzel, stap voor stap. Ik kijk wat het met me doet en uit een soort nieuwsgierigheid wordt het boek geboren. Ik merk dat, hoe meer boeken ik schrijf, hoe extremer de levens worden waarin ik geïnteresseerd raak. Ik doe onderzoek. Ik ben geen historicus, vind het ook saai om archieven in te duiken. Maar als je het moet doen, doe je dat toch. Vergelijk het met iemand die je net leert kennen. Dan onderzoek je waar iemand van houdt, wat hij lekker vindt, wat hij gedaan heeft in zijn leven. Je tast af hoe zijn leven geweest moet zijn. Dat doe ik ook met mijn personages, ik trek jaren met ze op. Ze hebben een eigen stem, logica, muzikaliteit, ritme en melodie. Ik hoef alleen maar naar ze te luisteren. Ik weet heel goed dat ik dit zelf doe. Ik maak die personages. Soms kom ik in situaties terecht en dan denk ik: wat zou Lucia (*Een schitterend gebrek*) of Kwasi (*De zwarte met het witte hart*) hiervan denken? Die personages zijn allemaal facetten van mij.
Nee, in Casanova (*Een schitterend gebrek*) herken ik mezelf niet. Wel in zijn eerste grote liefde, Lucia. Zij leeft ook met een schitterend gebrek. Ik bewonder Casanova wel. Het was geen schurk. Hij had veel in zijn mars, deed leuke dingen, was een filosoof, diplomaat en uitvinder. Ik zou weleens zo’n schelmenstreek willen uithalen. Toen *De zwarte met het witte hart* in Noorwegen uitkwam, dachten ze daar - omdat ik ooit een rolletje bij de Nederlandse opera had gezongen - dat ik ook echt operazanger was. Van de opera van Oslo kreeg ik de uitnodiging om tijdens het uitkomen van mijn boek in Oslo een recital te geven. Als ik nu Casanova was geweest, had ik dat gedaan. Dan zou ik een vluchtauto huren en een mooi driedelig kostuum aantrekken. Ging ik drie kwartier staan krijsen, pakte die zak met geld en zorgde dat ik wegkwam. Maar ik was iets minder moedig dan hij (lacht). Hoewel, nu we er zo over praten, ik herken toch wel iets van Casanova in mezelf. Net als hij probeer ik alles uit. In *Een schitterend gebrek* is zijn grote motto: wat in verbeelding bestaat, wordt waar. Dat herken ik wel. En de zwier waarmee hij alles heeft opgeschreven, spreekt mij aan.
Ik volg altijd mijn intuïtie, met schrijven en in mijn leven. Daar komt weinig denken aan te pas. Je hebt denken wel nodig om je intuitie te interpreteren. Als je je openstelt, ontmoet je wonderen.

Ik heb een dagboek bijgehouden in de periode waarin ik bekend werd als schrijver. In *Zoals dat gaat met wonderen* schrijf ik niet: ‘Ik sta op en neem een beschuitje’. Maar ik vertel over de reizen die ik heb gemaakt, over kleine scènes die ik in *De overgave* en *Een schitterend gebrek* heb geschreven, over de liefde. Het is een overzicht van acht jaar waarin privé, werk en ontmoetingen door elkaar heen lopen. Kleine en grote wonderen. Ik heb het lange tijd niet willen uitgeven. In *Tzum*, een literair magazine, verscheen weleens iets. Opeens was de tijd wel rijp voor een boek. Hierin volgde ik ook mijn intuïtie. In mijn dagboek schrijf ik over de ontmoeting met Ben, die ik in New York op de universiteit tegenkwam. Maar ook met Máxima en Willem-Alexander, Harry Mulisch, Lars von Trier, Kader Abdolah of een hoer van de Keileweg. Je moet erbij zijn geweest om het te geloven (lacht). Neem nu de ontmoeting met de moeder van president Poetin. Zoiets waanzinnigs. Ik was met regisseur Ineke Smits, met wie ik vaker samenwerk, in Georgië op zoek naar locaties voor *De vliegenierster van Kazbek*. We waren in een dorpje en hoorde dat de moeder van Poetin er woonde. We hebben Vera Putina bezocht, ze was al dik in de 70. Haar verhaal zou waar kunnen zijn, ze kan de moeder van Poetin zijn. Ze heeft Vova afgestaan toen hij 10 was, onder druk van haar familie. Jaren later zag zijn zus hem op televisie als politicus. Hij leek sprekend op het blonde jongetje van toen. Ze rende met dit nieuws naar haar moeder. Het schijnt dat de regering alle foto’s heeft opgeëist toen Vera zich als moeder bekendmaakte. Ze mocht niet meer zeggen dat Vladimir Poetin haar zoon is. Ze zei: ‘Ik begrijp dat hij aan zijn eigen carrière moet denken’. Ik moest huilen. Ineke heeft een film over haar gemaakt.
Natuurlijk zou ik het leuk vinden als een van mijn romans verfilmd werd. Ik word daar ook regelmatig voor benaderd, maar zomaar geld los krijgen voor een grote historische film is niet makkelijk. Het lijkt me zo spannend als het een keer gebeurt. *De zwarte met het witte hart, De overgave* of *Een schitterend gebrek* op het witte doek, jeee... Geen idee wie de hoofdrol moet spelen, ik zie er nooit een gezicht bij. Ja, toch wel, één rol is bestemd voor Liz Taylor, die van de oude Granny in *De overgave*.’ «